

بەغدا؛ گەرانهوہ بو 2006؟

17-06-2021

نووسەرەکان

ناوہندی لیکۆلینہوہی رووداو

کورتہ : پاش چەندین قوناغ لەبانگەشەئە تێپەراندنی گەرژییە تایفیہەکان و لە سەرۆبەندی بانگەشەکردن بو ھاوپەیمانیی "بەرفراوان" و "سەرۆو تایفی" لە ھەلبژاردنە چاوەڕوانکراوەکەئە تشرینی 2021، کەچی جارێکیتر دڵخورتی و تارمایی پیکدادانی مەزھەبی لەسەر بەئامانجگرتنی سیمبولە مەزھەبیہەکان بەسەر شاری بەغدا کیشایەوہ. گەرژییەکانی ئەم ھەفتەئە لەکۆمەلێک بانگەشەئە سەر سۆشیال میدیاوہ ھات کە یەکیکیان ھاشتاگی "پروخییەتی مەنسور" و ئەویتر بانگەشەبوو بو "رووخاندنی مەزاری ئەبو حەنیفە" بەوپیہەئە کە ناکریت دراوسیی "ئیمام کازم" بێت!

پاش چەندىن قۇناغ لەبانگەشەى تىپەپاندنى گىزىيە تايغىيەكان و لە سەروبەندى بانگەشەكردن بۇ ھاوپەيمايىتى "بەرفراوان" و "سەروو تايغى" لە ھەلبۇزاردنە چاوپەروانكراوھەكەى تىشرىنى 2021، كەچى جارىكىز دلەخورتى و تارمايى پىكدادانى مەزھەبى لەسەر بەئامانجگرتنى سىمبولە مەزھەبىيەكان بالى بەسەر شارى بەغدا كىشايەوھە. گىزىيەكانى ئەم ھەفتەيە لەكۆمەلنىك بانگەشەى سەر سۇشئال مېدياوە ھات كە بەكىيان ھاشتاگى "پروخىت بى مەنسور" و ئەويتىر بانگەشەبوو بۇ "رووخاندنى مەزارى ئەبو حەنىفە" بەھوپىيە كە ناكىرتى دراوسىيى "ئىمام كازم" بىت!

لە حەفتاكاندا حكومەتى بەعس، پەيكەرىكى وەك بەشكىك لەكولتورى شار بۇ ئەبوجەغفەرى مەنسور، دووھەمىن خەلىفەى عەباسى و دامەزىنەرى شارى بەغدا دروستكردووھە، بەئام لە دواى 2003 ، بەر تەقىنەوھە و توندوتىزىيە تايغىيەكان كەوت چونكە بە سىمبولىكى سوننە دەزانرىت كە ئازارى ئىمامەكانى شىعەى داوھە. ئىستاش كە لەدواى 2008وھە نۆزەن كراوھەتوھە، بووھتە مەكۆى گىزىيەكى نوپى مەزھەبى. بەھەمانشئوھەى مزگەوت و مەزارى ئەبو حەنىفە كە لەگەرەكى ئەعزەمىيەى دراوسىيى كازمىيەى شىعەنشئىنەو، بەكىكە لە بىنكە و قەلأكانى عەرەبى سوننە لە بەغداى پائتەخت.

ھىزە نىزامىيەكانى دەولەت شوورەيەكى قايمىان بۇ مزگەوتى ئەبو حەنىفە كىرد، بەئام حكومەت ھىچ ھەنگاوىكى پى نەنرا بۇ لىپچىنەوھە لەوانەى كە ئەم ھەرەشانەيان فرىدايە سۇشئالمدىيا و ھاشتاگىان بۇكرد. كۆمەلنىك لە پياوانى ئاينى و ماقولانى شارى كازمىيەى شىعەنىش، بۇ دلنەوايى و ھاوھەلوىستى لەگەل خەلك چوونە گەرەكى ئەعزەمىيە. سەدرييەكان كە لە سالانى شەرى تايغىدا زۇرتىن ناويان دەھات، دۇايەتى خۇيان بۇ ئەو بانگەشانە راگەياندووھە، بەئام ئەمە ھىچى لەو راستىيە نەگۆرى كە ھەموو ئان و ساتىك بارودۆخى بەغدا لەبەردەم ئەگەرى گەرانەوھەدايە بۇ سەروبەندى پىكدادانى تايغى ھاوشئوھەى سالانى (2006_2008) بەتايبەت كە ھەلبۇزاردنىكى جومگەيى لەبەردەرگايە و، دەكرىت گوتارى تايغى و پالەوانبازى مەزھەبى كەرەستەيەك و رىكلامىكى باش بىت بۇ زۇرىك لەو ھىزە سىياسىيانەى كە ئەمە ئاسانترىن رىگەى كاركردنىانە.

دىدكە ھەپە پىيوايە ئەوھى مەترسى پىكدادانى تايغى زياتر دەكات، راستىيەكە كە جومگە حوكمراپنە شىعە و سوننەكان لە 18 سالى رابردوودا پرۆزە و دەسكەوتى گەورەى ئەوتۆيان نىيە بىكەنە ھەويىنى بانگەشە بۇ ھەلمەتى ھەلبۇزاردنى ئەمجارە، لە ئىستاشدا بارى دارايى وئالت بەدۆخىكى دۇوردا گوزەر دەكات چونكە، سەربارى بەرزبوونەوھى نىرخى ئەوت بۇ سەروو 70 دۇلار، ھىشتا عىراق 1.5 مىليار دىنار كورتهئىنانى مانگانەى ھەپە (خەرجى 9 تىرلئون و داھات 7.5 تىرلئون دىنارە _ دارايى پەرلەمان)، ئەو بەرزبوونەوھى نىرخى ئەوتەش كە روويداوە، بەشى زۇرى بۇ خەرجى بەكاربردن و ھەلگىشنى ژمارەى فەرمانبەران دەروات، ئەمەش وادەكات كە سەقى گەف و بەلئىنەكان بۇ چوارسالى داھاتوو ھەك جارن كراوھە نەبن يان جىگەى برواي دەنگدەران نەبن. لەم دۆخەشدا ختوكەدانى ھەستى تايغى و گەرانەوھە بۇ گىزىيەكانى پەيوەست بە بىروباوھە و سروتى خەلك، مىكانىزم و رىگاچارەيەكى گونجاون بۇ ئەوانەى لە ھونەرى بانگەشە و سايكۆلۆژىيە رووكەش بىنانەى خەلكى عىراق شارەزان.

لەپاش تىكشكاندىنى داعش و ھەلبۇزاردنى (2018)، ھەندىك ھىزى سىياسى لەناو ھەردوو پىكھاتەى شىعە و سوننە دروشمى "نىشتمانى بوون" يان بەرزكردوھە، ھەندىكىشئان ھەولياندا بەر لە ھەلبۇزاردن ھاوپەيمايىتى تىكەل دروستبەكەن لە سى پىكھاتە سەرەكەيەكەى عىراق (شىعە، سوننە، كورد)، ئەمەشئان كىردە مۆدىلى گوتارى نوپى ھەلبۇزاردن، بەئام سەرجم ئەم دروشمانە لەبەردەم تاقىكردنەوھى تۆمارى لىست و ھاوپەيمايىتىيەكانى كۆمسىون ورد و خاش بوون. ئەوھتا لەو 44 ھاوپەيمايىتىيەكى كە لە ھەناوى 267 حىزبى سىياسىيەوھە لەدايكبوون، ھىچيان سوپرايىزى گەورەيان لە تىپەپاندنى تايغەگەرى تىدا نىيە و، ھەر ھەك جارن كىبرىكى و دابەشبوون لەنىوان پىكھاتەكان خۇياندايە. لەنمونەى دابەشبوونى شىعە بۇ چوار ھاوپەيمايىتى ديار و سەرەكى (سەدر، فەتح، حەكىم _ عەبادى، مالىكى) سوننەكانىش بەسەر ھاوپەيمايىتى سەركردەكانى (خەنجەر و حەلبوسى و نوجىفى) و ھەندىج وردە ھاوپەيمايىتىتر، ھىزە كوردىيەكانىش بەھەمانشئوھەى و سەرجمەيان بەنىازن پاش ھەلبۇزاردن ھەك جارن ھاوپەيمايىتى دابەشكردنى پلەو پۆستەكان لەگەل ھاوتە شىعە و سوننەكانىاندا بىكەن و ھىچيان بەر لەھەلبۇزاردن لەگەلئاندا ئاويئە نەبوون.

ھەرچەندە لەئىستادا مشتومرى سەرى پەيكەرەكەى مەنسور و ئاشوبى ھەرەشەكردن لەمزگەوتى ئەبو حەنىفە كپ كراوھەتوھە، بەئام لەگەل گەرمبوونى تاي ھەلبۇزاردندا ئەم جۆرە بەرىكەوتن و گىزىيانە تەنھا لەنىوان شىعە و سوننەدا نامىنن و ئەگەرى زۇرىش ھەپە پەلبكىش بۇ دەمەقالەى ھەردوو پىكھاتەى كورد و عەرەبىش بەتايبەت لەناوچەى جىناكۆك كە كىشەى كە لەكەبووى زۇرى تىدايە و، ئەمەش بەكىكە لە وىستگە چاوپەروانكراوھەكەى ھەلبۇزاردنە چاوپەروانكراوھەكەى تىشرىن كە بەشى زۇرى ھىزە مەدەنى و عەلمانىيەكانى شىعە بايكۆتىان كىردووھە و گۆرەپانىان بۇ ھىزە كۆنەكانىان چۆلتىر كىردووھە.